

Токарева Тетяна Олександрівна
*к.е.н., доцент кафедри податкового менеджменту
та фінансового моніторингу
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,
м. Київ, Україна*

РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ НКЦПФР ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ДЛЯ УЧАСНИКІВ РИНКУ

Закон України №361-IX «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» спрямований на поліпшення державного регулювання щодо фінансового моніторингу та забезпечення національної безпеки держави [1]. Цей Закон відповідає реалізації Рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF). Також, він направлений на імплементацію в законодавство України вимог Директиви (ЄС) 2015/849 Європейського парламенту та Ради «Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму» [2].

Статтею 6 Закону №361-IX означені дев'ять пунктів суб'єктів первинного фінансового моніторингу, серед яких слід виокремити такі:

- ✓ товарні та інші біржі, що проводять фінансові операції з товарами;
- ✓ професійні учасники фондового ринку (ринку цінних паперів), крім осіб, які провадять діяльність із організації торгівлі на фондовому ринку [1].

У частині другій статті 18 Закону, вказано, що нагляд у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення здійснюється Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) за діяльністю:

- товарних та інших бірж, які проводять фінансові операції з товарами;
- установ накопичувального пенсійного забезпечення;
- управителів фондів фінансування будівництва/фондів операцій із нерухомістю;
- професійних учасників фондового ринку (крім банків), включаючи Центральний депозитарій цінних паперів.

Із метою недопущення порушень законодавства у сфері запобігання та протидії, 28.04.2020 року Комісією були затверджені «Рекомендації щодо здійснення діяльності суб'єктами первинного фінансового моніторингу, регулювання та нагляду за якими здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку» [2].

Нещодавно, 11.11.2021 року, Національною комісією з цінних паперів і фондового ринку прийнята ухвала про затвердження рекомендацій для суб'єктів первинного фінансового моніторингу щодо яких регулятор здійснює державне регулювання та нагляд за їхньою діяльністю. В оновленому документі застосовується ризик-орієнтований підхід, а основною новизною є те, що ризики операцій із сумнівними емітентами й їхніми цінними паперами повинні враховувати безпосередньо учасники ринку.

Однією зі своїх цілей Комісія бачить у запобіганні ризикованим операціям на ринку капіталу, не обмежуючи учасників ринку – суб'єктів первинного фінансового моніторингу, пропонуючи їм самостійно затвердити критерії ризику. Такі критерії, «...і за стандартами регулятора, і за міжнародним підходом ґрунтуються на принципах: країна, продукт, клієнт. Для ринку капіталу це є фінансовий інструмент, або емітент і його характеристики» [3].

Також, слід вказати, що до критеріїв ризику регулятора, рекомендаціями додані два нових пункти. Це має відношення до клієнтів, які проводять операції з цінними паперами емітентів, і зареєстровані на тимчасово окупованих територіях Донецької, Луганської областей, Автономної Республіки Крим і міста Севастопіль або мають бенефіціарного власника, зареєстрованого на цих територіях. Тож, цим рішенням дається більше простору для учасників ринку. Оскільки, їм надається інструмент для самостійної роботи. «Критерії ризику впливають на проведення ідентифікації і верифікації емітентів, тому весь спектр дій щодо перевірки, обліку документів учасники ринку здійснюють самостійно» [3].

Необхідно зазначити, що регулятором розроблені оновлені рекомендації, у відповідності з прийнятим Законом України № 738-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» [4] та мають сприяти кращому захисту для учасників ринку.

Список використаних джерел:

1. *Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 №361-IX. Дата оновлення 10.10.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення 20.11.2021).*
2. *Рекомендації щодо здійснення діяльності суб'єктами первинного фінансового моніторингу, регулювання та нагляд за якими здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку Дата затвердження 28.04.2020 URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=10667031> (дата звернення 21.11.2021).*
3. *Більше захисту для учасників ринку: НКЦПФР затвердила рекомендації з первинного фінмоніторингу. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/bilshe-zakhystu-dlia-uchasnykiv-ryнку-nktspf-r-zatverdyla-rekomendatsii-z-pervynnoho-finmonitorynhu/> (дата звернення 22.11.2021).*
4. *Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів: Закон України від 19.06. 2020 № 738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text> (дата звернення 22.11.2021).*